Evaluation of E-Learning Attitudes Among Healthcare Manager Candidates

Beyza DİKKOL[1], Damla GÜÇLÜ[2], Büşra ÖZER[3], Canan KAYA[4], Pınar DOĞANAY PAYZİNER[5]

ABSTRACT

Problem of Research: The development of information and communication technologies and the widespread use of the internet have affected education as well as all areas of life. The issue of e-learning has become even more important with the COVID-19 pandemic. Through elearning, continuous learning, which is a necessity in the field of healthcare and important for health managers, can be easily implemented.

Purpose of the Study: The aim of this study is to determine e-learning attitudes and to identify the effect of sociodemographic factors on e-learning attitudes of healthcare manager candidates.

Method:A quantitative technique was used as a survey method for gathering data as. The questionnaire form was composed of socio-demographic data and The E-Learning Attitude Scale. The E-Learning Attitude Scale was developed by Wilkinson, Roberts and While (2010). The population consisted of Healthcare Management undergraduate students at a state university in Turkey. The sample of research was comprised of voluntarily 211 students (78.43% of the population). It was found that Cronbach's Alpha Reliability Coefficient is 0.947. SPSS 25 has been used to analyze data. Frequency, standard deviation, mean, Independent Samples t Test and One Way ANOVA tests have been conducted to identify the descriptive characteristics and to determine the differences between sociodemographic characteristics and level of e-learning attitudes of the participants.

Results: According to the research findings; it was observed that there is a significant difference between age, class level, learning style, working style and the e-learning attitudes of participants.

Conclusion: The average score of the e-learning attitudes of participants has been determined as 2.79.

Keywords: E-learning, E-learning Attitudes, Healthcare Management, Health Management Students, Healthcare Manager Candidates

[1]Student, Ankara University Faculty of Health Sciences Department of Health Management, dikkol82@gmail.com, 0000-0002-7945-7200
[2]Student, Ankara University Faculty of Health Sciences Department of Health Management, d_guclu@hotmail.com, 0000-0002-0300-9508
[3]Student, Ankara University Faculty of Health Sciences Department of Health Management, busraozer748@gmail.com, 0000-0002-0474-7289
[4]Student, Ankara University Faculty of Health Sciences Department of Health Management, cnnkya5506@gmail.com, 0000-0002-0423-1514
[5]Öğr. Gör. MSc, Ankara University Faculty of Health Sciences Department of Health Management, payziner@ankara.edu.tr, 0000-0001-6578-7033

Oturum	13. Dijital Oturum: Organizational Behavior in Health	**Sunum Tarihi**	17.06.2022
Oturum Başkanı	Dr. Öğr. Üyesi Fatma KANTAŞ YILMAZ	**Sunum Saati**	14.00-15.30

GİRİŞ

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişmesi ile birlikte internetin yaygınlaşması hayatın her alanını etkilediği gibi eğitimi de etkilemiştir. Uzaktan eğitimin tarihi 1700'lere dayanıyor olsa da 1900'lerden sonra internetin ortaya çıkması ile gelişim ve değişim göstermiştir..

E-öğrenme, bireyin kendi öğrenmesini planlayarak, zaman veya mekân kısıtlaması olmadan, bir bilgisayar ağı veya internet üzerinden senkron veya asenkron şekilde diğer öğrenen veya öğreten ile iletişime geçip, bilgisayar teknolojisinin sağlamış olduğu olanakla görsel veya işitsel etkileşime geçebildiği, bireye yaşam boyu öğrenme fırsatını tanıyan bir öğrenme şekli olarak tanımlanmaktadır (Babuçoğlu, 2015); (Demir, 2013). Teknolojinin kullanımını esas alan bu eğitim şekli, "sanal öğrenme", "internete dayalı öğretim", "sanal öğretim", "çevrimiçi öğrenme" gibi farklı isimlerle de adlandırılmaktadır (Karahisar, 1999).

E-öğrenmenin ilk örneği olarak 1920'lerde eğitsel radyo yayınları gösterilebilmektedir. 1950'lerde televizyon aracılığıyla eğitsel içeriklerin görsel sunulmaya başladığı görülmektedir. 1980'lerden sonra bilgi ve iletişim teknolojilerinin hayata girmesi ve 1990'lardan sonra internet kullanımındaki artışla beraber, bireyler her türlü veriye daha hızlı ulaşabilir hale gelmiştir (Delen, 2021). İnternetteki sanal iletişim uygulamalarıyla sesli-görüntülü görüşmeler, video konferanslar öğrenme ortamında senkron bir anlayış ortaya çıkarmıştır (Gökdaş & Kayri, 2005).

Son yıllarda teknolojik gelişmelerin artmasıyla ses ve görsel içeriklerin aktarımı kolaylaşmıştır. Günümüzde ise karma öğretim sürecinden ve canlı sanal sınıflardan söz etmek mümkündür. Ayrıca e-öğrenme bireysel eğitimi destekleyen, bilgiye ulaşmayı kolaylaştıran ve yeni bilgilerin oluşturulması için ortam sağlayan bir öğrenme süreci olarak ifade edilmektedir (Kesim, 2002).

Asenkron e-öğrenme; farklı fiziksel mekânlardaki öğrenenlerin öğretene bağlı olmadan eğitim içeriklerine ne zaman ne ölçüde katılım göstereceğine kendisinin karar verebildiği öğrenme şeklidir (Delen, 2021). Öğrenenlerin, eğitime katılma başvurusu yaptığı anda eğitimin sonuna kadar hangi aşamalarda eğitim alacağını görebileceği bir öğrenme ortamı sağlar (Babuçoğlu, 2015).

Senkron e-öğrenme; eğitim programına katılacak farklı fiziksel mekânlardaki öğrenenlerin, öğretenle eş zamanlı olarak birlikte süreci takip edebildikleri öğrenme şeklidir (Delen, 2021). Senkron e-öğrenme şeklinde öğrenenlerin derse katılımın sağlaması ve dersi anlık olarak takip etmesi hedeflenmektedir.

Senkron ve asenkron e-öğrenme türünün bir arada kullanılmasına bütünleşik e-öğrenme denilmektedir (Babuçoğlu, 2015). E-öğrenme ile geleneksel eğitimin birlikte kullanılmasına ise harmanlanmış (karma) öğrenme denilmektedir. Harmanlanmış öğrenme iki öğrenme şeklinin de üstünlüklerini içinde bulunduran bir öğrenme türüdür. Ayrıca harmanlanmış öğrenme, geleneksel öğrenme ile e-öğrenme arasındaki dengeyi sağlayan bir öğrenme türü diye de ifade edilmektedir (Delen, 2021).

GEREÇ VE YÖNTEM

2.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Sağlık Bilimleri Fakültesi Sağlık Yönetimi Bölümü öğrencilerinin e-öğrenmeye yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla yapılan bu araştırma nicel bir araştırma olup, betimsel özelliğe sahiptir. Çalışmada hem yerli hem de yabancı literatür incelenmiş, araştırmanın amacı, önemi ve sınırlılıkları tespit edilmiştir. Ardından veri toplama yöntemi belirlenmiş, veri toplama araçları hazırlanmıştır. Katılımcılara kişisel bilgi formu ve tutum ölçeği uygulanmış, doldurulanlar değerlendirmeye alınarak analizler yapılmıştır.

2.2. ARAŞTIRMA EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evreni, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sağlık Yönetimi Bölümü'nde okuyan öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmada, örneklem seçilmemiş olup, evrenin tümüne ulaşılmak istenmiştir. Gönüllülük esas olduğu için, araştırmaya aktif derse kayıtlı 269 öğrenci arasından gönüllü 211 öğrenci katılmıştır.

2.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

İki bölümden oluşan veri toplama aracının ilk bölümünde katılımcıların demografik özelliklerini belirlemeye yönelik soruların aldığı anket formu bulunmaktadır. İkinci bölümde araştırmaya katılanların e-öğrenmeye yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla Wilkinson, Roberts ve While (2010) tarafında geliştirilen tutum ölçeği yer almaktadır. Ölçekte yer alan ifadeler beşli Likert tipi derecelendirmeye tabi tutulmuştur.

2.3.1. Katılımcılar İçin Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından hazırlanan, katılımcıların cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, günde ortalama internet kullanım süresi, bilgisayar kullanım süresi, öğrenme yöntemi, çalışma şekli, öğrenme şekli ve sahip olduğu motivasyon türü bilgilerini içeren demografik sorulardan oluşmaktadır.

2.3.2. E-Öğrenmeye Yönelik Tutum Ölçeği

Wilkinson, Roberts ve While (2010) tarafından geliştirilen ölçek, katılımcıların e-öğrenmeye yönelik tutumunu ölçmektedir. Bu ölçek Wilkinson, Roberts ve While (2010) tarafından geliştirilmiş, Haznedar (2012) tarafından ise Türkçe 'ye uyarlanmış ve Dokuz Eylül Üniversitesi'nin farklı fakültelerinde örgün öğrenim görmekte olan 2949 öğrenciye uygulanmış olan ölçeğin Cronbach's Alpha katsayısı 0,935 tespit edilmiştir.

Ölçek "1=Kesinlikle Katılmıyorum" ve "5=Kesinlikle Katılıyorum" aralığında 20 ifadeden oluşmaktadır. Araştırmada ölçeğin tamamının Cronbach's Alpha katsayısı 0,947 olarak tespit edilmiştir.

2.4. VERİLERİN TOPLANMASI VE ANALİZİ

Araştırmanın yürütülebilmesi için Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığından izin alınmıştır. Veriler araştırmacılar tarafından yüz yüze görüşme yöntemi ve online yöntem kullanılarak toplanmıştır.

Araştırmada veriler SPSS 25 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Önce verilerin frekans dağılımları incelenerek betimleyici bulgular elde edilmiş, daha sonra ise hipotezleri test etmek üzere, önce güvenilirlik testi ve normallik testleri olmak üzere, bağımsız iki örneklem için t testi (independent samples t test) ve bağımsız örneklemler için tek yönlü varyans analizi (one-way anova) testi yapılmıştır. Verilerin analizinde anlamlılık düzeyi $p<0,05$ olarak kabul edilmiştir.

2.5. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ

1. Sağlık yönetimi öğrencilerinin e-öğrenme tutumu ile cinsiyet arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

2. Sağlık yönetimi öğrencilerinin e-öğrenme tutumu ile yaş arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

3. Sağlık yönetimi öğrencilerinin e-öğrenme tutumu ile sınıf düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

4. Sağlık yönetimi öğrencilerinin e-öğrenme tutumu ile günlük ortalama internet kullanım süreleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

5. Sağlık yönetimi öğrencilerinin e-öğrenme tutumu ile bilgisayar kullanma süreleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

6. Sağlık yönetimi öğrencilerinin e-öğrenme tutumu ile öğrenme yöntemleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

7. Sağlık yönetimi öğrencilerinin e-öğrenme tutumu ile çalışma şekli arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

8. Sağlık yönetimi öğrencilerinin e-öğrenme tutumu ile öğrenme şekli arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

9. Sağlık yönetimi öğrencilerinin e-öğrenme tutumu ile motivasyon türü arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

BULGULAR

3.1. ARAŞTIRMAYA KATILAN ÖĞRENCİLERİN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN BULGULAR

Araştırmaya katılan 211 öğrencinin cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, günde ortalama internet kullanım süresi, bilgisayar kullanım süresi, öğrenme yöntemi, çalışma şekli, öğrenme şekli ve sahip olduğu motivasyon türü gibi tanımlayıcı bilgileri Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo. 1. Öğrencilerin Tanımlayıcı Bilgileri

Değişken	Grup	n	%
Cinsiyet	Kadın	154	73
	Erkek	57	27
Yaş	17-19	65	30,81
	20-21	96	45,5
	22 ve daha fazlası	50	23,7
Sınıf	1. Sınıf	60	28,4
	2. Sınıf	48	22,7
	3. Sınıf	50	23,7
	4. Sınıf	53	25,1
Günlük Ortalama İnternet Kullanımı	1 saatten az	2	0,9
	1 saat– 3 saatten az	43	20,4
	3 saat – 5 saatten az	66	33,1

	5 saat – 7 saatten az	69	32,7
	7 saat ve daha fazla	31	14,7
Bilgisayar Kullanım Süresi	1 Yıldan Az	23	10,9
	1-3 Yıl	28	13,3
	4-5 Yıl	30	14,2
	6-7 Yıl	34	16,1
	7 Yıldan Fazla	96	45,5
Öğrenim Yöntemi	Yüz yüze	106	50,2
	Yüz yüze+ e-öğrenme	78	37
	E-öğrenme	27	12,8
Çalışma Yöntemi	Bireysel çalışma	143	67,8
	Grup çalışması	68	32,2
Öğrenme Türü	Görsel	28	13,3
	İşitsel	11	5,2
	Görsel+ işitsel	172	81,5
Motivasyon Türü	Dışsal motivasyon	83	39,3
	İçsel motivasyon	128	60,7
Toplam		211	100

Katılımcıların büyük bir çoğunluğunu (%73) kadınlar oluşturmaktadır ve öğrencilerin %22,7'si 21 ve 22 yaşında olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %28,4'ü birinci sınıf öğrencisidir ve öğrencilerin büyük çoğunluğunun birinci sınıf olmasının nedeni, sınıf mevcudunun diğer sınıflardan fazla olmasından kaynaklanmaktadır.

Günlük ortalama internet kullanımına katılımcıların %33,1'i 3 saat-5 saatten az, %32,7'si 5 saat-7 saatten az, %20,4'ü 1 saat-3 saatten az, %14,7'si 7 saat ve daha fazla, %0,9'u ise 1 saatten az yanıtını vermiştir. Ne kadar süredir bilgisayar kullanıyorsunuz sorusuna katılımcıların %45,5'i 7 yıldan fazla cevabını verirken, %16,1'i 6-7 yıl, %142,2'si 4-5 yıl, %13,3'ü 1-3 yıl, %10,9'u 1 yıldan az cevabını vermiştir. Öğrenme yöntemi olarak katılımcıların %50,2'si yüz yüze, %37'si yüz yüze+ e-öğrenme (harmanlanmış) ve %12,8'i e-öğrenme yöntemini tercih etmektedir.

Çalışma yöntemi olarak katılımcıların %67,8'i bireysel çalışma yöntemini, %32,2'si grup çalışması yöntemini tercih etmektedirler. Öğrenme şekli olarak katılımcıların %81,5'i Görsel ve İşitsel öğrenme şeklinin beraber olduğu öğrenme şeklini, %13,3'ü sadece görsel öğrenme şeklini, %5,2'si işitsel öğrenme şeklini tercih etmektedirler. Katılımcıların %60,7'i içsel motivasyon ile motive olduklarının, %39,3'ü dışsal motivasyon ile motive olduklarını belirtmişlerdir.

3.2. İSTATİKSEL ANALİZLER

Tablo.2. Öğrencilere İlişkin Tanımlayıcı Bilgilerin Ölçek Alt Boyutlarına ve Ölçek Toplamına Göre Karşılaştırılması

Değişken	**Grup**	**Ölçek** $(\bar{x} \pm SS)$
Cinsiyet	Kadın	2,84±0,89
	Erkek	2,66±0,90
		t=1,268
		p=0,206
Yaş	17-19	2,45±0,78
	20-21	2,85±0,83
	22 ve üzeri	3,11±0,89
		F=8,835
		p=0,000*
Sınıf	1.sınıf	2,42±0,71
	2.sınıf	2,84±0,87
	3.sınıf	2,80±0,95
	4.sınıf	3,17±0,89
		F=7,204
		p=0,000*
Günlük Ortalama İnternet Kullanım Süresi	1 saatten az	1,42±0,10
	1 saat– 3 saatten az	2,80±0,87
	3 saat – 5 saatten az	2,84±0,91
	5 saat – 7 saatten az	2,66±0,81
	7 saat ve daha fazla	3,06±0,98
		F=2,353
		p=0,55
Bilgisayar Kullanım Süresi	1 Yıldan Az	2,71±1,06
	1-3 Yıl	3,00±0,85
	4-5 Yıl	2,70±0,76
	6-7 Yıl	2,64±0,95
	7 Yıldan Fazla	2,83±0,88
		F=0,774

		p=0,543
Öğrenme Yöntemi	Yüz yüze	2,30±0,67
	Yüz yüze+ e-öğrenme	3,12±0,74
	E-öğrenme	3,77±0,82
		F=56,913
		p=0,000*
Çalışma Yöntemi	Bireysel çalışma	2,90±0,89
	Grup çalışması	2,56±0,86
		t=2,586
		p=0,010*
Öğrenme Türü	Görsel	2,95±0,93
	İşitsel	2,50±1,09
	Görsel+ işitsel	2,78±0,87
		F=1,048
		p=0,352
Motivasyon Türü	Dışsal motivasyon	2,91±0,90
	İçsel motivasyon	2,71±0,88
		t=1,591
		p=0,11

• E-öğrenme tutum ölçeği ile değişkenler arasında istatistiksel anlamda bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla varyansları homojen olan ve normal dağılım gösteren ölçeğin tamamı için bağımsız iki örneklem için t testi (independent samples t test) ve bağımsız örneklemler için tek yönlü varyans analizi (one-way anova) testi yapılmıştır

• Cinsiyet değişkeni açısından ölçeğin tamamında farklılıkları tespit edebilmek amacıyla, varyansı homojen olan ve normal dağlım gösteren tüm E-ÖĞRENME ölçeği için T-Testi kullanılmıştır. Cinsiyete göre öğrencilerin e-öğrenmeye ilişkin tutum ve davranış puanlarının ortalamalarına bakıldığında, tüm ölçek puan ortalamaları açısından kadınların (2,84±0,89) ortalamalarının erkeklerinkinden (2,66±0,90) biraz daha yüksek olduğu görülmüştür. Cinsiyet değişkeni ile ölçek toplamı (p=0,206) arasında %95 güven düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Tüm ölçek bazında bakıldığında ise kadın öğrencilerin ortalaması erkek öğrencilerinin ortalamasından daha fazla olduğu için, kadın öğrencilerin e-öğrenmeye yatkınlığının erkek öğrencilere nazaran daha fazla olduğunu söylemek mümkündür.

• Yaşa göre öğrencilerin e-öğrenme tutum ve davranış ortalamaları incelendiğinde, ölçek genelinde 22 ve üzeri yaşa sahip olan öğrencilerin diğer yaş gruplarındaki öğrencilere nazaran daha yüksek ortalamaya sahip oldukları ve yaş değişkeni ile ölçek toplamı (p=0,000) arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Tespit edilen farkın hangi yaşlar arasından kaynaklandığını bulmak amacıyla Scheffe yöntemi kullanılmıştır. Scheffe yöntemine bakıldığında farkın; 17-19 yaş grubu ile 20-21 yaş grubu ve 17-19 yaş grubu ile 22 ve üzeri yaşa sahip öğrenciler arasındaki farklardan kaynaklandığı görülmüştür. Yaş grubu olarak 22 ve üzeri yaşa sahip olan öğrencilerin puan ortalaması daha yüksektir; bu sonuç 22 ve üzeri yaşında olan öğrencilerin özellikle 17-19 yaşlarında olan öğrencilerden daha yüksek bir e-öğrenmeye yönelik tutum ve davranış bilincine sahip olduğu şeklinde yorumlanabilir.

• Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıf dağılımlarına göre tutum ve davranışlarına ilişkin ortalamaları incelendiğinde; dördüncü sınıf öğrencilerinin puan ortalamaları, tüm ölçek bazında, diğer sınıflara kıyasla daha yüksektir ve sınıflar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır (p=0,000). Ölçek toplam puan ortalamasında en düşük ortalamaya sahip olan birinci sınıf (2,42±0,71) ile en yüksek puan ortalamasına sahip dördüncü sınıf (3,17±0,89) arasındaki fark bulunan farkın nedenini oluşturmaktadır. Ölçeğin tümü için, sınıflara göre e-öğrenmeye yönelik tutum ve davranışları değerlendirildiğinde, dördüncü sınıf öğrencilerinin tutum ve davranışları açısından bilgi ve iletişim teknolojilerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

• Katılımcıların tanımlayıcı özelliklerinden kullanılan internet kullanım süresi*,* tüm ölçek çerçevesinde incelendiğinde ölçek bazında *(*p=0,055) anlamlı bir farklılık söz konusu değildir. Tüm ölçek bazında bakıldığında ise 7 saat ve daha fazla internet kullanan öğrencilerin ortalaması 1 saatten az internet kullanan öğrencilerinin ortalamasından daha fazla olduğu için, 7 saat ve daha fazla internet kullanan öğrencilerin e-öğrenmeye yatkınlığının 1 saatten az internet kullanan öğrencilere nazaran daha fazla olduğunu söylemek mümkündür.

• Bilgisayar kullanım süresi*,* tüm ölçek çerçevesinde incelendiğinde ölçek bazında (P=0,0543) arasında %95 güven düzeyinde anlamlı bir farklılık yoktur. Tüm ölçek bazında bakıldığında ise 1-3 yıl arasında bilgisayar kullanan öğrencilerin ortalaması 6-7 yıl arası bilgisayar kullanan öğrencilerinin ortalamasından daha fazla olduğu için, 1-3 yıl arasında bilgisayar kullanan öğrencilerin e-öğrenmeye yatkınlığının 6-7 yıl arası bilgisayar kullanan öğrencilere nazaran daha fazla olduğunu söylemek mümkündür.

• Öğrenme yöntemine göre öğrencilerin e-öğrenme tutum ve davranış ortalamaları incelendiğinde, ölçek genelinde e-öğrenme yöntemini tercih eden öğrencilerin diğer öğrenme yöntemini tercih eden öğrencilere nazaran daha yüksek ortalamaya sahip oldukları ve öğrenme yöntemi değişkeni ile ölçek toplamı (p=0,000) arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Tespit edilen farkın hangi öğrenme yöntemleri arasından kaynaklandığını bulmak amacıyla Scheffe yöntemi kullanılmıştır. Scheffe yöntemine bakıldığında farkın; e-öğrenme yöntemi ile yüz yüze öğrenme, e-öğrenme ile yüz yüze+ e-öğrenme yöntemlerin beraber olduğu ve yüz yüze öğrenme ile yüz yüze+ e-öğrenme yöntemlerin beraber olduğu öğrenme yöntemleri arasındaki farklardan kaynaklandığı görülmüştür. Öğrenme

yöntemi olarak e-öğrenme yönteminin puan ortalaması daha yüksektir; bu sonucun öğrencilerin e-öğrenmeye daha fazla yatkınlık gösterdiğini söyleyebiliriz.

- Çalışma yöntemine göre öğrencilerin e-öğrenmeye ilişkin tutum ve davranış puanlarının ortalamalarına bakıldığında, ölçek toplamı (p=0,010) arasında %95 güven düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Tespit edilen bu farkın nedeni ise; tüm ölçek puan ortalamaları açısından bakıldığında bireysel çalışma yönteminin (2,90±0,89) ortalaması, grup çalışması yönteminin (2,56±0,86) ortalamasından biraz daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.
- Öğrenme türü, tüm ölçek çerçevesinde incelendiğinde ölçek bazında (P=0,352) arasında %95 güven düzeyinde anlamlı bir farklılık yoktur. Tüm ölçek bazında bakıldığında ise görsel öğrenme türünü tercih eden öğrencilerin ortalaması diğer öğrenme türlerini tercih öğrencilerinin ortalamasından daha fazla olduğu için, görsel öğrenme türünü tercih eden öğrencilerin e-öğrenmeye yatkınlığının diğer öğrenme türlerini tercih eden öğrencilere nazaran daha fazla olduğunu söylemek mümkündür.
- Motivasyon türüne göre öğrencilerin e-öğrenmeye ilişkin tutum ve davranış puanlarının ortalamalarına bakıldığında, tüm ölçek puan ortalamaları açısından dışsal motivasyon türünün (2,91±0,90) ortalamalısının içsel motivasyon türünün (2,71±0,88) ortalamasından biraz daha yüksek olduğu görülmüştür. Motivasyon türü değişkeni ile ölçek toplamı (p=0,113) arasında %95 güven düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Tüm ölçek bazında bakıldığında ise dışsal motivasyonun ortalaması içsel motivasyonun ortalamasından daha fazla olduğu için, dışsal motivasyona sahip olan öğrencilerin e-öğrenmeye yatkınlığının içsel motivasyona sahip olan öğrencilere nazaran daha fazla olduğunu söylemek mümkündür.

3.3. BULGULARA VE HİPOTEZLERE İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELER

Ankete katılan öğrencilerin 154'ü kadın, 57'si erkektir. Cinsiyet değişkeni ile e-öğrenme ölçeği arasında Cinsiyet değişkeni ile ölçek toplamı arasında %95 güven düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Hipotez 1 reddedilmiştir.

Ankete katılan öğrencilerin yaşları 17-19, 20-21, 22 ve daha fazlası olarak değişkenlik göstermektedir. Yaşı 20-21 olanlar %45,5'lik kısmı oluştururken yaşı 17-19 olanlar %30,81'luk kesimi kapsamaktadır. Yaş değişkeni ile ölçek toplamı arasında %95 güven düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmektedir. Yaşa göre e-öğrenmeye yönelik tutumları değişmektedir. Hipotez 2 kabul edilmiştir.

Ankete katılan öğrencilerin %28,4'ü 1. Sınıf, %25,1'i 4. Sınıf, %23,7'si 3. Sınıf ve %22,7'si ise 2. Sınıf öğrencisidir. Sınıf değişkeni ile ölçek toplamı arasında %95 güven düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmektedir. Hipotez 3 kabul edilmiştir.

Günlük ortalama internet kullanma süresini 1 saatten az olarak değerlendirenler %0,9, 1-3 saatten az olarak değerlendirenler %20,4, 3-5 saatten az olarak değerlendirenler %33,1, 5-7 saatten az olarak değerlendirenler %32,7 ve 7 saat ve daha fazlası olarak değerlendirenler %14,7'lik kısmı oluşturmaktadır. Günlük ortalama internet kullanımına göre değerlendirme yapıldığında günlük ortalama internet kullanım düzeyi ile ölçek toplamı arasında %95 güven düzeyinde anlamlı farklılıklar görülmemektedir. Hipotez 4 reddedilmiştir.

Bilgisayar kullanma süresi 1 yıldan az olarak değerlendirenler %10,9, 1-3 yıl olarak değerlendirenler %13,3, 4-5 yıl olarak değerlendirenler %14,2 6-7 yıl olarak değerlendirenler %16,1 ve 7 yıldan fazla olarak değerlendirenler %45,5'lik kısmı oluşturmaktadır. Bilgisayar kullanım süresine göre değerlendirme yapıldığında bilgisayar kullanım süresi ile ölçek toplamı arasında %95 güven düzeyinde anlamlı farklılıklar görülmemektedir. Hipotez 5 reddedilmiştir.

Öğrenme yöntemi olarak katılımcıların %50,2'si yüz yüze, %37'si yüz yüze+ e-öğrenme (harmanlanmış) ve %12,8'i e-öğrenme yöntemini tercih etmektedir. Öğrenme yöntemi değişkeni ile ölçek toplamı arasında %95 güven düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmektedir. Hipotez 6 kabul edilmiştir.

Çalışma yöntemi olarak katılımcıların %67,8'i bireysel çalışma yöntemini, %32,2'si grup çalışması yöntemini tercih etmektedirler. Çalışma yöntemi değişkeni ile ölçek toplamı arasında %95 güven düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmektedir. Hipotez 7 kabul edilmiştir.

Öğrenme şekli olarak katılımcıların %81,5'i Görsel ve İşitsel öğrenme şeklinin beraber olduğu öğrenme şeklini, %13,3'ü sadece görsel öğrenme şeklini, %5,2'si işitsel öğrenme şeklini tercih etmektedirler. Öğrenme şekli değişkeni ile ölçek toplamı arasında %95 güven düzeyinde anlamlı farklılıklar görülmemektedir. Hipotez 8 reddedilmiştir.

Katılımcıların %60,7'i içsel motivasyon ile motive olduklarının, %39,3'ü dışsal motivasyon ile motive olduklarını belirtmişlerdir. Motivasyon türü değişkeni ile ölçek toplamı arasında %95 güven düzeyinde anlamlı farklılıklar görülmemektedir. Hipotez 9 reddedilmiştir.

TARTIŞMA

Sağlık Yönetimi bölümü öğrencilerinin e-öğrenmeye yönelik tutumlarının kararsızım düzeyine karşılık gelmesi hem olumlu tutuma sahip olunduğu hem de olumsuz tutuma sahip olduğunun göstergesi olabilir. Üniversite öğrencilerinin e-öğrenmeye yönelik tutumları incelendiğinde elde edilen analiz sonuçları, öğrencilerinin e-öğrenmeye

yönelik tutumlarının 5'li likert tipi ölçekte 2,79 olduğunu, yani "iki aradayım" a yakın bir sonuç çıktığı görülmektedir. Dikbaş (2006)'ın yapmış olduğu çalışmaya bakıldığın da araştırmanın örneklemini oluşturan öğretmen adaylarının e-öğrenmeye yönelik tutum puan ortalamasının 3.80 olduğu görülmektedir.

"Cinsiyet ile e-öğrenmeye yönelik tutum arasında anlamlı bir fark mıdır" hipotezine çalışmada tüm ölçek bazında bakıldığın da anlamlı bir fark bulunamamıştır. Haznedar (2012)'ın yapmış olduğu çalışmada cinsiyete göre, üniversite öğrencilerinin e-öğrenmeye yönelik tutumları ile cinsiyet arasında anlamlı bir farkın olduğu ve erkek öğrencilerin e-öğrenmeye yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu sonucuna ulaşmıştır. Semiz (2013)'in yapmış olduğu çalışmada cinsiyet değişkenine göre hekimlerin e-öğrenmeyi kullanım niyetleri açısından istatiksel anlamda bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

"Yaş ile e-öğrenmeye yönelik tutum arasında anlamlı bir fark var mıdır?" hipotezine çalışmada tüm ölçek bazında bakıldığında anlamlı bir fark bulunmuştur. Yaş arttıkça tutum puanlarının arttığı söylenebilir. Tarım ve Uyandıran (2021)'ın yapmış oldukları çalışmada 21 yaş ve üzerindeki üniversite öğrencilerinin 18-20 yaş aralığındaki üniversite öğrencilerine göre e-öğrenmeye yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu tespiti yapılmış olup bu anlamda çalışmamızla paralellik göstermektedir. Semiz (2013)'in yapmış olduğu çalışmada yaş değişkenine göre hekimlerin e-öğrenmeyi kullanım niyetleri açısından istatiksel anlamda bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

"Sınıf düzeyleri ile e-öğrenmeye yönelik tutum arasında anlamlı bir far var mıdır" hipotezine çalışmada tüm ölçek bazında bakıldığında anlamlı bir fark bulunmuştur. Sınıf düzeyine göre, öğrencilerin sınıf düzeyi arttıkça e-öğrenmeye olan yatkınlıklarının da arttığı görülmüştür. Böyle bir sonucun ortaya çıkması öğrencilerin üniversite ortamına alışma süresi, öğrencilerin bulundukları sınıf düzeyine göre sorumluluklara sahip olması ve bu sorumlulukları yerine getirirken günümüz teknolojisiyle ilişkili olarak faaliyette bulunması ve günümüz koşulları gereği sonucu teknoloji hakkındaki farkındalıklarının istemsizce de olsa zamanla doğru orantılı şekilde artması bu sonuçla ilişkilendirilebilir. Haznedar (2012)'ın yapmış olduğu çalışmada sınıf düzeyine göre, üniversite öğrencilerinin e-öğrenmeye yönelik tutumları ile sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir fark olduğu ve sınıf düzeyleri arttıkça e-öğrenmeye yönelik tutumlarının da arttığı ortaya çıkmıştır. Yılmaz, Sezer ve Yurdugül (2018)'ün yapmış olduğu çalışmada birinci sınıftaki öğrencilerin ölçek geneli ve her bir alt faktörü için e-öğrenme hazır bulunuşluklarının son sınıftaki öğrencilere göre daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

"Günlük ortalama internet kullanım süresi ile e-öğrenmeye yönelik tutum arasında anlamlı bir var mıdır?" hipotezine çalışmada tüm ölçek bazında bakıldığında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Haznedar (2012)'ın yapmış olduğu çalışmada internet kullanma sıklığına göre, üniversite öğrencilerinin e-öğrenmeye yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık görülmüş ve öğrencilerin internet kullanma sıklıkları arttıkça e-öğrenmeye yönelik tutumlarının da arttığı sonucuna ulaşmıştır.

"Bilgisayar kullanım süresi ile e-öğrenmeye yönelik tutum arasında anlamlı bir var mıdır?" hipotezine çalışmada tüm ölçek bazında bakıldığında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Haznedar (2012)'ın yapmış olduğu çalışmada üniversite öğrencilerinin bilgisayar kullanım deneyimleri değişkeni ile e-öğrenmeye yönelik tutumları arasında istatiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilememiştir.

"Öğrenme yöntemi ile e-öğrenmeye yönelik tutum arasında anlamlı bir far var mıdır" hipotezine çalışmada tüm ölçek bazında bakıldığında anlamlı bir fark bulunmuştur. Haznedar (2012)'ın yapmış olduğu çalışmada öğrenme yöntemine göre, üniversite öğrencilerinin e-öğrenmeye yönelik tutumları anlamlı bir farklılık göstermiştir ve öğrenme yöntemi olarak e-öğrenme tercih eden öğrencilerin e-öğrenmeye yönelik tutum puanları yüksek iken, öğrenme yöntemi olarak harmanlanmış eğitim tercih eden öğrencilerin tutum puanları daha düşük, öğrenme yöntemi olarak yüz-yüze eğitim tercih eden öğrencilerin tutum puanları ise en düşük olarak çıkmıştır. Usta ve Mahiroğlu (2008)'nun çalışmalarında yüz yüze yapılan etkinliklerde gerçekleşen etkileşim ve öğrenmenin, yüz yüze etkileşimin hiç olmadığı çevrimiçi ortamlara göre daha yüksek düzeyde olduğu tespitine dayanarak bu anlamda çalışmamızla farklılık gösterdiğini söylemek mümkündür.

"Çalışma tercihi ile e-öğrenmeye yönelik tutum arasında anlamlı bir far var mıdır" hipotezine çalışmada tüm ölçek bazında bakıldığında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bireysel çalışma yöntemini tercih eden adayların tutumları daha yüksektir. Haznedar (2012)'ın yapmış olduğu çalışmada çalışma şekline göre, üniversite öğrencilerinin e-öğrenmeye yönelik tutumları anlamlı bir farklılık göstermiştir. Haznedar (2012)'ın çalışmasında çalışma şekli bireysel olan üniversite öğrencilerinin e-öğrenmeye yönelik tutumları çalışma şekli grup olan üniversite öğrencilerinin e-öğrenmeye yönelik tutumlarına göre daha düşük çıkmıştır. İki çalışma arasındaki farkın pandemi dönemiyle herkesin daha bireysel ve online ortamda çalışmaya yönelmiş olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

"Öğrenme şekli ile e-öğrenmeye yönelik tutum arasında anlamlı bir var mıdır?" hipotezine çalışmada tüm ölçek bazında bakıldığında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Katılımcıların büyük çoğunluğunun hem görsel hem işitsel öğrenmeyi birlikte tercih ettiği düşünüldüğünde e-öğrenmeye de daha yatkın olmaları beklenmektedir. Haznedar (2012)'ın yapmış olduğu çalışmada Öğrenme şekline göre, üniversite öğrencilerinin e-öğrenmeye yönelik tutumları anlamlı bir farklılık göstermiştir ve görsel öğrenme şekline sahip öğrencilerin tutum puanları yüksek iken, dokunsal/kinestetik olanların daha düşük, işitsel olanların ise en düşük olarak çıkmıştır.

"Motivasyon türü ile e-öğrenmeye yönelik tutum arasında anlamlı bir var mıdır?" hipotezine çalışmada tüm ölçek bazında bakıldığında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Haznedar (2012)'ın yapmış olduğu çalışmada Motivasyon türüne göre, üniversite öğrencilerinin e-öğrenmeye yönelik tutumları anlamlı bir farklılık göstermiştir ve motivasyon türü dışsal olan öğrencilerin e-öğrenmeye yönelik tutumlarına ilişkin ortalama puanları, motivasyon türü içsel olan öğrencilerin e-öğrenmeye yönelik tutumlarına ilişkin puanlarına göre daha düşük çıkmıştır.

SONUÇ

Bu çalışma Ankara Üniversitesi Sağlık Yönetimi bölümü öğrencilerinin bilgi ve iletişim teknolojilerine yönelik tutumlarının ne düzeyde olduğunu belirlemek amacıyla yapılmıştır. Çalışmanın örneklemini aktif derse kayıtlı 269 öğrenciden ankete katılan 211 öğrenci oluşturmaktadır.

Çalışmada Sağlık Yönetimi bölümü öğrencilerinin e-öğrenmeye yönelik tutumlarının cinsiyet, yaş, sınıf, günlük ortalama internet kullanımı, bilgisayar kullanım süresi, öğrenme yöntemi, çalışma tercihi, öğrenme şekli ve motivasyon türü gibi değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır.

Sağlık Yönetimi bölümü öğrencilerinin e-öğrenmeye yönelik tutumlarının kararsızım düzeyine karşılık gelmesi hem olumlu tutuma sahip olunduğu hem de olumsuz tutuma sahip olduğunun göstergesi olabilir. Araştırmanın diğer araştırmalarla olan karşılaştırmalarına bakıldığında cinsiyet değişkeni ve e-öğrenme arasında genellikle anlamlı bir farklılık olduğu ve erkeklerin daha olumlu olduğu görülmüştür. Bu bağlamda kadınlar için e- öğrenmeye yönelik kurs, seminer gibi organizasyonların düzenlenmesi teşvik edilip ona yönelik araştırmalar yapılabilir.

Öğrenme sürecinde e-öğrenmenin etkili olabilmesi için öğreticinin de e-öğrenmeye yönelik tutum ve davranışları da büyük önem taşıdığı düşünülmekte olup, e-öğrenme hakkında eğitimcilerin de belli bir düzeyde yetkinliğe sahip olması gerektiği düşünülmektedir. Öğretmen adaylarının e-öğrenmeye yönelik tutumlarını ölçmeye yönelik çalışmaların bulunduğu tespit edilmiş olup bu konudaki düşüncelerimizin yapılan çalışmaların varlığıyla desteklenmiş olduğunu söylemek mümkündür.

Bu araştırmada öğrencilerin, e-öğrenmeye yönelik tutumlarının cinsiyet, yaş, sınıf, günlük ortalama internet kullanımı, bilgisayar kullanım süresi, öğrenme yöntemi, çalışma tercihi, öğrenme şekli ve motivasyon türü gibi değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Gelecek araştırmalarda kişisel bilgisayara sahip olma durumu, akademik başarı gibi değişkenler eklenerek, katılımcıların bilgi ve iletişim teknolojilerine yönelik tutumları da ölçülerek alan yazınına katkı yapılabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

1. Babuçoğlu, B. (2015). *İnternet Destekli Olarak Sunulan Muhasebe Uygulamaları Dersinde Öğrenci Memnuniyetinin Ölçülmesi: Özel İnci Anadolu Açıköğretim Kursunda Bir Uygulama* Anadolu University (Turkey)].
2. Delen, A. (2021). *Türkiyede E-Öğrenme Ortamlarına İlişkin Yapılan Araştırmalardaki Eğilimler: 2004-2020 Dönemi Tezlerin İncelenmesi* Necmettin Erbakan University (Turkey)].
3. Demir, M. (2013). *Eğitim Fakültesi öğrencilerinin e-öğrenme araçlarını kabul düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* Sakarya Üniversitesi].
4. Dikbaş, E. (2006). *Öğretmen adaylarının e-öğrenmeye yönelik tutumlarının incelenmesi* DEÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü].
5. Gökdaş, İ., & Kayri, M. (2005). E-öğrenme ve Türkiye açisindan sorunlar, çözüm önerileri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *2*(2).
6. Haznedar, Ö. (2012). *Üniversite öğrencilerinin bilgi ve iletişim teknolojileri becerilerinin ve e-öğrenmeye yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi* DEÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü].
7. Karahisar, Ş. (1999). İnternet ortamında eğitim. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, *18*(18), 145-168.
8. Kesim, M. (2002). Herkes İçin, Her Yerde, Her Zaman Etkin Öğrenim E-Öğrenme. *Açık ve uzaktan eğitim sempozyumu*, *23*, 25.
9. Kılınç, M. (2016). *Sağlık çalışanlarının empatik eğilim düzeyinin saldırgan davranış düzeyleri ile ilişkisi* Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü].
10. Semiz, T. (2013). Sağlıkta e-öğrenme kabul ve kullanımını etkileyen faktörler: Ahuzem örneği.
11. Tarım, K., & Uyandıran, A. (2021). Öğretmenlerin ve üniversite öğrencilerinin e-öğrenmeye yönelik tutumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Journal of Multidisciplinary Studies in Education*, *5*(2), 41-64.
12. Wilkinson, A., Roberts, J., & While, A. E. (2010). Construction of an instrument to measure student information and communication technology skills, experience and attitudes to e-learning. *Computers in Human Behavior*, *26*(6), 1369-1376.
13. Yılmaz, R., Sezer, B., & Yurdugül, H. (2018). Üniversite öğrencilerinin bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanma durumları ve alışkanlıkları üzerine bir araştırma: mevcut durum ve geleceğe bakış.